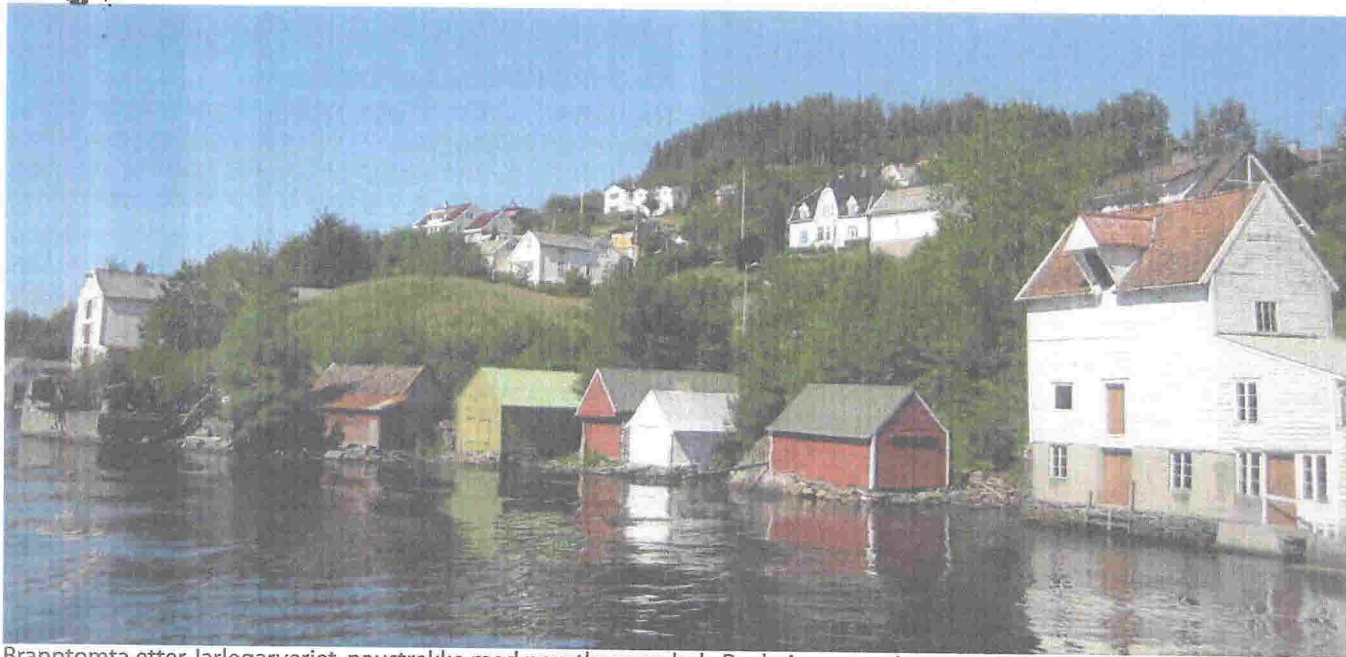

Jacob Nilsens garveri, Mikalgarveriet og Gamlegarveriet

Branntomta etter Jarlegarveriet, naustrekke med nausthaugen bak, Revheimsgarveriet

1860-1914 Fjorden og omverda

Garveriverksemder i:

Alverstraumen, Alversund

Bergen (Kleivdal/Laksevåg, Damsgård, Solheimsgaten, Årstad, Nøstet)

Breistein (Garveri der ferjekaien er i dag (Mons Breistein) – Garveriet til Harald Breistein på Breistein står framleis og 200 m lenger nord for ferjekaien står en garveribygning.

Isdalstø

Garveri på Osterøy:

Hausvik, Borge, Kårvika, Revheim, Valestrand, Halland og Solberg

Borge (1872)

Kårvik i Lonevåg 1889 – nybygg 1925

Halland konkurs 1957

Vevle/Småland – drift til 1960-tallet

1839 – oppheving av garverilova opna vegen for fri handel med lær og etablering av garveri

1839 - Handverkslova - Slo fast at lauga etter kvart skulle avskipast, det skulle verta lettare å få rett til å drivesjølvstendig handverk og byane mista monolet på handverk

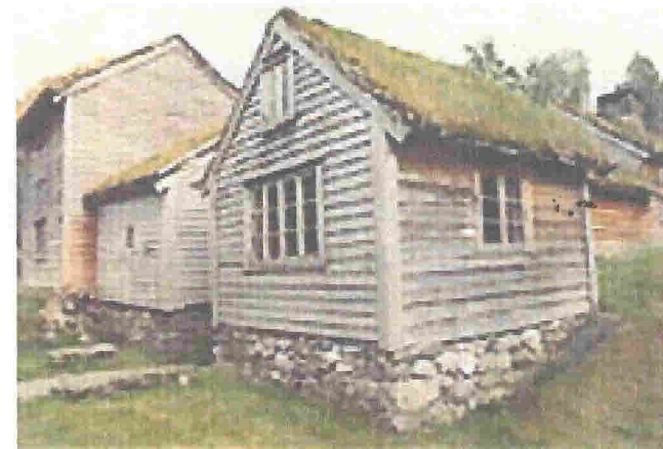
1872 - Ole Johannesen Borge d.y. av Borge Søndre f. 1853 (Ola Borge bestefar) begynte garving på garden Borge.

Th. Kleivdal: først Kvamsvågen, så Laksevåg. Øydelagt i eksplosjonen i 1945, bygde nytt – Noregs største garveri, avvikla 1960, i dag Laksevåg industrihus

Sildefiske

Øvsthusstova. Snekkarverkstad frå Hosanger Osterøy museum

Brakvatnet – Osterøy sitt eldste garveri frå tidlig 1800-tall Osterøy museum

1914-1960 Garverimiljøet

Det var kontakt med utomverda gjennom handel og utdanning. Norsk Argentinsk handelskompani og tyske agenter som selde maskinar og garvestoff var representert i Bergen. Nokre av dei unge fekk utdanning ved Nordisk Garveriskule i København og i Tyskland. Reigstad var ved Bayern ledertechnische 2-3 ganger på 50-talet.

Produksjonen blei omlagt då garveriekstrakt kom på markedet rundt 1. verdskrig. På Valestrand tok dei i bruk ekstrakt frå Sør-Amerika (Fibraccio) på 30-talet. Produksjonen blei då mykje meir effektiv. Det kom spesialister frå Tyskland og lærte frå seg den nye garvemetoden. Reigstadgarveriet var eit dampgarveri med dampmaskinar. Garveriet hadde eigen føringsbåt.

Kromgarving blei tatt i bruk på Borge fra 1920-talet, og på Halland ca 1950. I Valestrand vart det berre delvis lagt om frå vegetabilgarving til kromgarving. Selskinnet og saueskinnet blei kromgarva.

Det var vasskraft til mølle på Rundhovde. Garveria fekk straum til motorar på slutten av 1920-talet.

Alt avfall etter produksjonen gjekk på sjøen. Natriumsulfid og limlær flaut i Vågen til tider. Forureining blei først tema på 1960-tallet.

Ny og større ferje på 60-talet gjorde det vanskeleg med eige stopp ved garveria i Timberdalen.

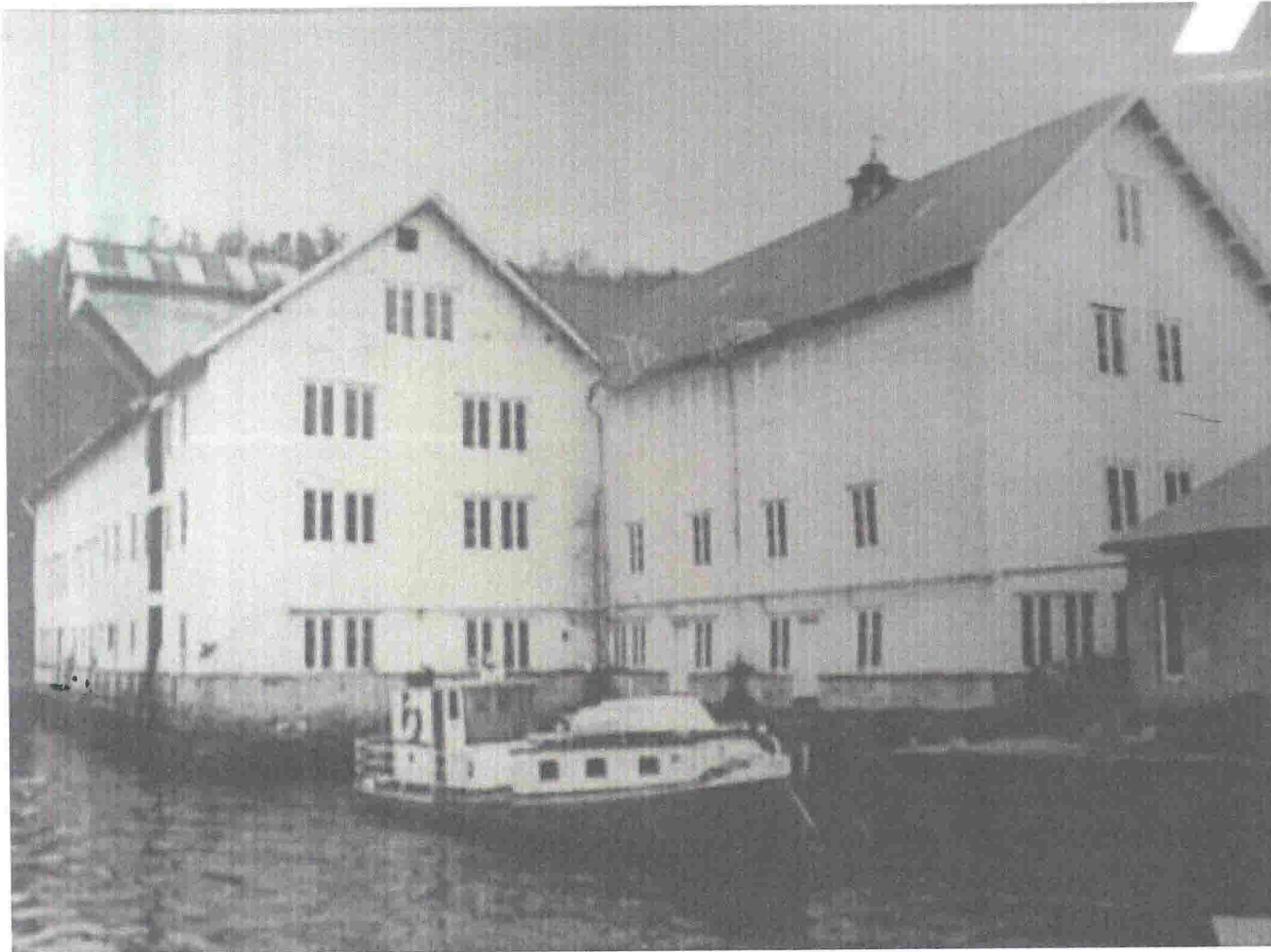
Garveria produserte blåsebelgar, brannbøtter, seletøy, Sko-solar-botnlær/solelær, kalkalær, tauverk, selskinnstøvlar, Aurlandsko, saueskinnsjakker, historiske sko, køyreposar, skulesekkar, portemonéar osv. Det var stor vilje til å finne nye marknader for skinnvarer etter som etterspurnaden endra seg.

1917 – Fjæregarveriet vert omtalt som eit industrielt anlegg med 22 hestekrefter og 20 tilsette (hadde på det meste 30 tilsette). Spesialitetane er "Grubegarvet sålelær og Vachelær".

På tomte til Endregarveriet vart det etablert klekkeri og produksjon av laks og aure.

Timberdalen med:
Jacob Nilsens garveri / Reigstad garveri
Mikalgarveriet
Gamlegarveriet
Jarlegarveriet (nedbrent i dag)

Fjæregarveriet

1914-1960 Garveribygningane

1925 – G.C.Rieber kjøper Fjæregarveriet

1926-27 - Generasjonskifte Mikalgarveriet

1927 - Grunnen som garveria i Timberdalen stod på blei delt mellom familia/garveria.

1927 – Jacob Nilsens garveri blei innstilt

1931 – elektrisk heis i Gamlegarveriet

1936 – bygningen til Jacob Nilsens garveri blei teken over av Harald J. Reigstad (leide frå 1934)

1936 - G.C. Rieber kjøper Karlagarveriet

1950 – Mikalgarveriet fekk ein stansemaskin til utstansing av solar

1950-talet – Reigstads garveri blei påbygd med ein etasje

1953 – Jarlegarveriet innstilt

1955 – Det store garveribygget på Mikalsgarveriet blei påbygd ein heil etasje

1960 – 1990 – Garverimiljøet/Garveribygn- ingane

1960 – Revheimsgarveriet innstilt

1962 – Gamlegarveriet innstilt

1975 - Karlagarveriet blir gitt til Fortidsminneforeningen i Bergen

1978 - Fjæregarveriet blir overtatt av Ola Borge

1984 - Karlagarveriet blir overdratt til Osterøy museum

1988/89 - Fjæregarveriet blir rive

Midt 70-talet - Jarlegarveriet brenn ned

Midt 70-talet - Mikalgarveriet la ned drifta

1990 – Stanseriet til Mikalgarveriet vert lagt ned

1990 - Harald J. Reigstads garveri legg ned

Rivingstomta etter Fjæregarveriet

Skomakarverkstad i Mikalgarveriet